

Nyelvjárási szövegek*

II. Délnyugat – Dunántúl

Viszák Vas m., Őrség.¹ A magnófelvételt V é g h J ó z s e f készítette 1960. okt. 24-én.

[Nahát, azt tessék elmondani, néni kérem, a disznóöletet, hogy készülnek hozzá?]

Hát mikor disznóölöd van régge, összehijok, mēkkⁱeszittyék el^üöször a rēggelit. Kāvics csinálunk, kalácsot sütünk, pálinka. Akkó összehijok a rokonyokat, osztánⁿ mēgrēggelizünk. (Há) el^üöszörⁿ mēgy a pálinka, kalács, azutám mēgy a, azután gyün a kávi. Miko e mēgv^üöt, akkor osztán na embērek mēnynyünk. Az asszonyok foglyáka a v^{er}ēs tálót, vüszik. Az embērek mēg mēnek. Nā mos ki foglyáka mēg. Ki mēgy bēⁱertē. Izⁱē tanakonnak. Hát ēggy asztám mⁱēgis csak válakozik, aki bemēty. Mēkfoglyáka, huzzák k^ü a disznut. Éggy a lábát mēkfoglyáka, ēggy a farkát, a másík a fülit, osztán szⁱēpēn kühuzzák a disznut. Ott asztám mēgölik, a v^{er}ēt szⁱēpēn kifolattyok, bēlēgerezstik ēty tálbo, osztán akko ugy vüszik a pörzsölüre. Ott asztám mēkpörzsülik, m^ünk mēg az asszonyok mēg vüszik a foru vizet, ráöntözzök, mēkpucullák, osztán akko gyünēg bē, hozzág bē a bont^üöszⁱēkre. Ott asztánⁿ akko a mⁱēsšáros, akiⁱ erti a szⁱēdbontást, az osztán nekiál, bontya. El^üöször a lábokat szēdi, azⁿtán fölhasittya, akko szalonád vēszi lē r^üölk. Akkor osztány gyün a hus. Az asszonyok mēk kⁱēszzittik az ebidēt, kⁱērik a hust, a lēvēsⁿēg valut, a süthusnak valut. Mindēnf^{el}ē hust kⁱērnek, asztán f^üözik a hust. Mēkf^üön az ebⁱēd, osztán akko összehijok mēgint, ismⁱēt a rōkkonyokat, akik má szⁱētmēntek, osztán akko mēktartyok az ebiⁱēdēt. Illēn a disznóölet.

Id nēm v^üöt az divat. Halla. Ez nēm v^üöt el^üöb divat. Nēm ám, mim most, hoty hát i^ēvēgkig udvarunak neki, el^üöbb ē nēm v^üöd divat.

[Hát hogy volt előbb?]

El^üöb, ja hát ugyē el^üöbb. Uv v^üöt hát, hoty küszēmlitē az a legin, hogy mēlik lēánt akarja. Küszēmlitē, dē mⁱēk sz^ünyⁱ sē mērt neki.

Dē ēz most nēm odamēgy? Odamēgy?

[Nem.]

Nēm. Nⁱēzzē aszt akarom belüllē. Mesit akarok rolla mondányi. Itt a

* Vö. MNyj. XII, 193–210.

¹ A beszédtempó az Őrségben gyorsabb, mint a többi nyelvjárásban.

faluba törtint ez. Éggy embër, hát ëty kicsint ollan hibbant f^lele v^uòt ni, a feles^légè még ügyessèbb v^uòt; asztám mikó má most a gyerekèji mëgny^uòttek [a következò fèlmondat nehezen érthetò, talán ez: az a alv^lègre az öreg Jancsi bácsi ott a Tizsak uttyogba], most a t^lèlèn h^uòt mëg. Hát osztán tuggya èccè csak a fija aszongya neki, aszongya: Nà Nyanya, így aszongya. Hát hun v^uòt magának az eszè, — aszongya — hogy Maga illenho emènt. Aszôngya: Já talá tè az gondulat, el^uòbb is uv v^uòt, mint most. Asszongya: èccè beszitem velè, mim mëgèsküttünk. Aszongya, èccè, beszitem velè, mim mëgèsküttünk. Nëm án ugy, mim most aszongya, hogy ^lèvekig aszongya ott udvarunk, oda jár hozzá. Csupán èccè beszitem velè. Hát mondo^k ity törtint el^uòpp. Így v^uòt.

[Ès akkor, mikor kiválasztották mégis a . . . ?]

Na hát ugyè asztám mint szokják mondanyi, ugyè jobban el^uòbb a szül^uòg váloztottak. Nëm um mim most. Elüb jobban a szül^uòk ugyè. Hát hogy nahát akko osztán hát akko rábeszítik, hát emènt hozzá, hát e köllött hozzá mënnyi. Hát.

[Ès hogy rendezték meg a lakodalmat?]

Hát ugyè a lakodalmat ugyè hát akko asz mëkhatározták, hoty hogyan hogyan tartyák, ëty helèn tartyák-è, kièt helèn tartyák-è.

[Hát a néni mire emlékszik rá? Milyen lakodalmakon vett részt? Na, mikor két helen tartották, akkor mi volt a vòlegényes háznál? Ott kik gyüttek össze?]

Hát ugyè a mënyasszonyos hásztu mindènki emènt, a v^uòleg^lenyès hásztu is együtték ám. Ugyè a mënyasszonyházná v^uòt a vacsora még rège a rëggeli. Akkor osztá mëntek a v^uòleginhászho, ekis^lèrtik a mënyasszont, ugyè oda el-kis^lèrtik. Akkor osztán ot még v^uòt az ebiD. Hát ot még v^uòt az ebiD. Hát.

[Ès ki főzött így a lakodalmakba?]

Hó, a, hát ugyè. Od v^uòtak illen jop f^uòz^uò asszonyok kiválogadvà gázd-gasszonyoknak. Hát aza . . . Akik jobban ^lèrtèttik a f^uòzist. Osztán azog v^uòtak kiválogadvà. Hát azok. Mèllettèg v^uòtak ilen segiccs^lègek, ugyè mosogatuk, még qmi hát, amit mindènt hát, amit a helire vagy a helègbe hortak oda, viszhorduò még mindèn illesmi, de q f^uòzük, hát azok ki v^uòtak választovà. Hát ollan tudakosabbak, akik.

[Akik jobban értettek . . .]

Hán . . . Akik jobban a hán, a f^uòzishè jobban ^lèrtèttek.

[Ès mi volt itt a szokás, mikor hazajöttek a templombul? Akkor mit csináltak?]

(akkor) El^uòször emèntek a kocsmábo. Ott a kocsmábo mulattak el^uòszò. A kocsmábo, mer hát a fiatalság, aki nëm v^uòt hivatalos is, nagyò várták; a kocsmábo, hogy miko mënnek oda, az esküv^uòt. Náhát osztán, akko odamèntek el^uòszò. Onnan oda asztán akko a házigazda, amiko k^lèz v^uòt a vacsora, valàkit lèküdütt. Nà k^lèsz a vacsora. Mënnyetèk ^lèrtèk, gyüjjenek haza. Osztán akko gyüttek nagy n^uòtasz^uòvè haza. Hát. Oda. Akkor asztám mëkkezdüdütt a tãlu-

lás. Mindénkit heli ... iz^{iè}, lëütették sorbá, mindénkit, hád v^òtak asztalok k^èészittévë. Lëütettik. Asztán akko kesztek tálunyi. Akko kezdett [igy!] a tálulás.

[Na és, mikor behozták az első tálat, a násznagy hogy hozta be, vagy a vőfény hogy hozta be a tálat? Mi volt?]

Hát ugyë... V^òtam olan helën is, qhun a hosztá be. Hát. Iën v^òtam olan helën is, osztán hát akko. A mindig mondot rá egy versët. De a lektöp helëm még az^èr itten Viszágon jobban, mer e nem id v^òd Viszágon, it mëk hát legjobban csak az asszonyok szokták. De hát osztán el^üöb^üuv v^òt, szokták ám mindën ^{iè}tëre eggyet-eggyet hujjántonyi. Hát. Akkor hoszták legel^üöszö a t^{iè}sz-tát. Ez ám az a cifra metit, qkít a menyasszon metit. Akko asztán hú, utánno hújogattak, mindën asszon, hát.

[Hát mikor a húst hozták be, akkor mit mondtak?]

Hát a husra? Nëm tudom. A kásáro aszt tudom.

[Hát a kására mit mondtak?]

A kásáro. Amiko hoszták a rizsát, akko hoty hát: Itt a ... Ja. Hármát ugrott a mamá, mind el^{iè}gött a hajma. Itt a kása hajma n^{iè}kü, mëg^{iè}lëk a babám n^{iè}kün. Ez v^òt. Akko a r^{iè}tes. Itt a r^{iè}tes, turus, mákos, në légyën it sënki álmos. Ja, ára mëg eszt. Hát.

[Nos hát aztán? Mikor vették le a menyasszonynak fejről a koszorút?]

Miko mëgv^òt a v^òlëginházná az eb^{iè}d. A v^òlëginházná az ebid mëgv^òt, akkor osztán lëvëttik a koszorut. Hát akko együtt a menyasszon, ja akko.

[És azután?]

El^üöb ugyan nëm v^òt menyasszontánc, az mozs van csak. El^üöb nëm szoktak menyasszontáncot az^èr hát, csak akkó, hán akkó lët lëv^{iè}vë a koszoru, hát. De mast, mast ugyë van a menyasszontánc.

[Ki muzsikált itt a lakodalmakon?]

Hát ugyë itten, mijuta ^{iè}n emlikszëm it Pankazba ugyë id vannak ilen rëndës zen^{iè}szëk, cigányok. De el^üöb aszongyák, el^üöb mëg asz monygyák, el^üöb mëg ilen pãrsztembërbü v^òtak.

[És azok citeráztak?]

Ja, ja. Nëmhogy citër... , m^{iè}k hegedüzni, hegedüzni is tutták. Citeráznyi is, cimbalmozni vagy iz^{iè} sippe, hát hogy el^üöp pãrsztembërek szokták muzsikányi. Hát ^{iè}n nëm ösmertëm, de szokták mondani it Magyãruzsdon v^òt, Köp^üönek hiták, aszongyák, am mëg dudányi szokott. Lektöp helën m^{iè}g a pãrsztagbo is eszokták hinyo a Köp^üöt, aszongyák, az dudát. Am mëg valahogy így a h^òna alatt így nyomogatta, ni.

[Igy volt az. És milyen táncokat táncoltak a lakodalomba meg mulatságokba?]

Hát ugyë járták akkor a keringüket is. Csak nëm um mind mast. Hát nem mind mast. Asztán, asztán eszt a bel^{iè}p^üööst, k^{iè}t l^{iè}p^üööst iz^{iè}etik. De hát ugyë

palotásnak hiták el^üöBB. Ja, hát hoty kettüt ěre l'ěpětt, kettüt ěra. Ugyě mos měg egⁱesz měskⁱěp jěrgyěk. Hět ugye el^üöbb szoktěk.

[Csárděst nem těncoltak?]

Děhogyněm. Hět aszt is těncutěk.

[Hět a verbunk megvót?]

Hět ara něm emlěkszěm.

[Na most něni kěrem, kězeledik most měr a Luca napja. Hět mit szoktak mondani a Luca nappal kapcsolatosan? Mit szoktak ilyenkor csinělni? Mit nem szabad csinělni Luca-napkor?]

Ja. Něm szoktěk varⁿni. Hogy asz monygyěg bevěrgyěk a tikoknak a seggit, akko něm tojněk. Hět Luca naptyěn něm szabad varⁿni. Luca naptyěn něm szabat pⁱěnszt k^ugnⁿi. Hět. Něm szabad sěnki hězěho eměnnyi. Mert, aki Luca naptyěn valaki hězěho eměnt, lěpisětottěg velě a sěpr^ut. [Nevětěs.] Ja, ja. V^uět ěm illěn. Měkcsinětěk. Hět měkcsinětěk.

[Hět aprěszentekkor milyen szokěs volt itt a faluban? Korběcsolěs nem volt?]

Ja, mondok, mⁱěrt. Děhogyněm. Suprě. Suprětěk. Suprělěs, hět, suprělěs.

[Hět akkor a suprělěst tessěk elmondani!]

Hět ugyě akkó gy^uttěk rěgge a gyěrěkěk. Korě mě. Sokszó mⁱěg ěgybě ěěrtěk. Hět. Osztěn v^uět nekik fonyva ollan vidravilla hosszi suprě. Illěn hosszi v^uět ni. Osztěn avve. Egⁱěssⁱěgěs l'ěty. Kelisěs ně l'ěgy! Az uj esztend^uěbě frěs l'ěgy. Vizⁱě k^unnek, borⁱěr měnny. Borⁱěr k^unnek vizⁱěr měnny. Annyi pⁱěnzěd lěgyěm, mint az ěgěn a csillag. Hět měg mi? Annyi tojěsod lěgyěm, mint a Rěběba a kěvěcs. Egⁱssⁱěgěs l'ěgy. Hět esz szoktěk mondanyi.

[A lěnyokat is elvertěk?]

El, el, hogyně, lěnyokat is.

[Ez vót a szokěs.]

Ja.

[Regělěs it nem volt szokěsban, karěcsnykor?]

Něm, něm.

[Na hět akkor farsangkor? Nem ěltěztek fel maskarěnak?]

Děhogyněm. Husaj^uo kědděn.

[H^ushagyó kedden]

Hushagy^uě kědděn. Hět.

[Mi volt az a szokěs?]

Akko f^o szoktak ^uětěznyi. Akkó hět.

F^oj^uětěszteg boh^uěcoknak. Hět.

[Kik ětěztek fel boh^uěcoknak?]

Hět ilěn fějatalok. A fějatal. Městaněbě tuggyě, měst usz szoknak, ha nincs abba a farsangba ěsk^uěv^uě, asszonygyěk: Měkkoszosut a farsang. Akkó akko mos mindig szoknak asztěn hun az ěllami ěrd^ur^u adnak nekik, hun igr, vannak ilěn k^ossⁱěgi tulj^udonok, annak nekik ěgy r^onG^ot tuggyě. Aszt osztěn

akko huzzák. A fíjatalok án. Azok huzzák án. V^égig n^ótasz^óve az uccán. Hát. L^éányok. Akkó asztán vannak f^öjötöz^ve koszorus l^éányoknak is. Van a m^ényasszon, v^ólegin. Azok m^ég a törzsöknek a tet^ejin ün^ek. Ja, azok m^ég ott ün^ek. Asz huzzág v^égig, akkó a törzsököt. Elaggyák aszt a rönköt, elaggyák, akkó osz m^égisszák este. Este sz^ól a muzsika, akkó asztán ára mulatnak.

[És az nincs szokásban, ha nem ment férjhez abba az évbe valaki, akit ki-csúfolnak, hogy abba az évbe. Ja, akkor mikor nincs esküvő.]

Akkó, akkó van esz, há, ha nincs esküvő, ja, hát. Akkó, ja ha m^ékkoszosut a farsang. Ja.

[Hát még a húsvéti szokásokról is beszéljünk valamit. Locsolni is szoktak?]

It n^ém, ére n^ém. It n^ém.

[Tojást se adtak?]

D^áhonn^ém. Hogyn^é. Tojást akkó. . .

[Kinek adtak tojást?]

Hát a k^ér^ézgyer^ék^éknek.

Kin^ég v^ót k^ér^ézgyer^ék^é. Annak mint piros tojást attak. Hát, m^ég a l^éányok a leginy^éknek is szoktak annyi.

[Igen, leányok a legényeknek.]

L^éányok [érthetetlen; talán: hát attak] a leginy^éknek tojást.

[Nos, hát melyik legény kapott több tojást?]

Hát ugy^é m^éjik^ét jobban k^édvetik. Hát. Jobban k^édvetik, akko annak t^öb^öbet attak. M^élik sz^éb v^ót, vagy jobban t^écc^ét. Akkó annak adott mind^én egyik. Há. Az osztán q^ábbu m^éktutt^á, l^áss^ó, hogy ^ódtet k^édvelik. Hát.

Jaj, kicsint el^üb gy^ütt^é v^óna!

[Hát a májusi fát hogyan állítják?]

Asz máj^üs elsej^ün.

[Hogy állítják? Kinek állítják a májusi fát?]

Hát ugy^é az csak a máj^üs elsej^üre szokt^ák talán.

[De hogy kinek a tiszteletire? Kinek? Hol szokták felállítani? Lányos házaknál?]

[Érthetetlen] Hát asz állitották l^ányos házokná is, leginy, m^ér a leginy^ék álittyák f^ö este.

[Mi van a májusi fán?]

Hát ugy^é. Szoknak rák^öthi egy-egy üveget. Aszonygák, p^álinka vam b^énn. P^édig d^ehogy is av vam b^énn. Hoty ki f^ömászik ^ért^é. Ákkó asztám m^ég mind^én ollan piros ruhágbu szállagot k^ötöznek rá. Pirossat, k^éket, z^ódt^ét, mind^ént, csakul lobog, m^íkó hajtya a sz^él. Asztán f^ön van eg^ész máj^üszba. Máj^üs utulsu n^áptyán akkó v^észik l^é. Hát. Asztán usz szoktyák monda. . ., uty szokják iz^ény^éi, hogy uty k^ö k^ütáncunyi, hogy ut táncullák k^ü. Hát aszt a máj^üs fát. Hát t^öp hel^én, hát it n^ém ity szokt^ák, de hoty t^öp hel^én hogy aszongyák, hogy uk köll án, uty szokják t^öp hel^én k^ütáncunyi. Hoty hát táncunak ott a t^öjibe

addig, m^heg a fa kü nem d^üöl. Kü nem emelik. Hát akkó av vⁿ mondov^g, hogy
ugy vⁿ kütáncuv^g.

(Elmondta Mihálka Kálmánné Sebők Mária, 63 éves)

*

[Hogyan jártak a legények a lányokhoz? Milyen napokon?]

Millen? Hát ugyë m^hent ekkor is, akkor is, de lekf^üöp szombaton, lekf^üöp
szombaton este.

[És hogy mentek be?]

Hát, h^g m^hehetett, akko r^hend^hesen m^hent. Ha n^hem m^hehetett, akko feketim
m^hent.

[Feketén hogy mentek?]

M^hent ablakon izs be. Tuggya. Ablakon izs v^ootak.

[Suttyomba?]

Suttyomba. M^hekhát, mikó annya l^hefekütt vagy az apty^g. Hát qm mán
sz^ot i^hertett a l^hjám m^heg a legin, tuggya. Asztán mikó hogyan m^hehetéd be.

[Na és hogyha mán kiszemelte a legény a választottját, most már meg-
egyezett a menyasszony meg a vőlegény, hogy történt a lánykérés?]

Hon? Hogy? Hát elm^hent ugyë az aptyá... m^hekk^hérd^heszt^he, m^hám mikó a
legim m^heg a l^hjány r^hendbe v^ot ugyë. Hát akkó, ha j^oñak látták, akkó odaatták.
H^g bánták, nek^hi, esetleg akko m^heg m^hent más^hkiBB, akko ô^ht h^hatt^g a sz^hülej^ht. H^g
m^hásk^hib n^hem m^hent, akkó ot hatta a sz^hülej^ht. Ha bánták, ugyë el^höb^hürü v^ot uty
sz^oò, hogy b^hányi szokták. De mámm^g n^hem. De mámm^g n^hem b^hányák.

[Na és hát, mikor a lánykérés megvót, mi következett utána?]

Hát. A lakodalom. H^gárom h^hétre.

[K^hi hivogatott a lakodalomba?]

A vend^hk... K^hét legint hit a v^hölegin, ugyë, k^hét j^oò barátt^hyát, akkó az
m^hent házru házro. Kapot szallagot, bokrit^g v^ot, osztá qvve m^hentek, akit m^hek-
hif^htek. Azom m^hentek házru házra.

[Nem kínálták meg semmivel?]

D^hehogyn^hem. M^hekkináták. Terit^ht^hik az asztat, tojás, hus s^hüt, bor, qff^hèle.
Akkó k^hapták, f^hötüsztik a p^hántlikát a bokrit^gbo, akkor asztám m^hentek a más^hik
h^hászho.

[És vidáman mentek?]

Vidámon, n^otasz^ove, ami, ami, ami tecc^het nek^hi, hát.

[Gyerekek is kísérték?]

Kis^hértik. Um mind a, monták: A vend^hkih^hjuk, a vend^hkih^hjuk.

[Igen. Nos hát a lakodalom, az hogyan történik?]

Hát ugyë. Ety. Mir^h k^hütüzik, akko asztán ugyë öt-h^gt "óra köz^hött esk^hünnek.
Akkor mikor m^hegesküttek a párok, akko el a kocsmábo. Akko a kocsmábo
ugyë iddogánok tisz-tizen^heggy "ór^háig. Akko hazam^hennek. Akko vⁿ a v^hacsor^g.

Réggeli. Réggelig ugy. *Akkor aszt* ugy ⁱé^fébe *lövészik* a *koszorut* a *ménysz-*
szonák ugyé. *Akkor asztán* szédik a *kásop*ⁱéⁿsz.

[Na *hog* szedik a *kásapénzt*? Ezt tessék elmondani.]

Já. Hát akkó mikó, *mikor* szédik a *kásop*ⁱéⁿsz, *beviszi* . . .

[*Hog*yan szedik? *Beviszi* . . .]

Beviszi é^gy *asszon* az *élsü* *támul*^o, *mindik* *hujjánd* *valamit*.

Itt a káso, *mék* *köll* *énnyi*, *de* az *arát* *mék* *köll* *ányi*. *Esz* *hujjántyák* *sz*ⁱé^pén.
Akkor asztán *mikó* *mán* *énneg* *v*ⁱé^gé *ván* a *támulásnak*, *má* a *kását* *még*é^ttik,
akkor égy *asszon* *nágyon* *beköti* a *kezeit*. *Vezeti* a *v*^üö^fér. *Nágyon*, *hoty*:
Széréncsitlens^lég *létt* a *konyhán*, *el*é^gé^tt a *gazdasszonyunknak* a *kezé*, *hát*
orvosho *kö* *vünnyi*, *hát* *segillik* *az* *orvosi* *k*^üö^csⁱé^gét. *Hát* *sántit*, *nágyon* *sántit*,
részked a *kezé* *neki* *nágyon*. *Hát* *akko* *mikó* *még*ván, *akko* *asztán* a *v*^üö^férre
összedállanak *táncunyi*, *csakugy* *ripég-ropog*. *Föltartya* *aszt* a *fájus* *kezeit*, a
bekötöt *kezeit*. *Asztám* *még* a *másig* *v*^üö^fér, *am* *még* *vüsi* a *söprüt*. *Ugy* *ug-*
rattyá *sz*ⁱé^t *ü*ö^két. *Akkó* *hujjágó^odva* *még* az a *bekötöt* *kezü* *asszon*. *Hát* *é^vve*
mullad, *v*ⁱé^gé *iz*ⁱé a *kásap*ⁱéⁿznék.

[*Lakodalomba* *ném* *vót* az *szokás* a *néni* *idejibe*, *hog*y, *nem* *hallotta*, *hog*y
régen, *mikor* *jöttek* *haza* a *lakodalombul*, *hog*y *elkötötték* a *násznépnek* az
újtát?]

Dé *igén*, *dé* *igén*.

[*Hát* *mi* *vót* az? *Errül* *valamit* *tud* *mondani*?]

Mi. Hát *ugy* *be* *szokták*. *Éty* *fá* *iz*ⁱé . . . *fát* *tettek*, *fát* *tettek* *kérésztü*. *Akko*
asztán *ném* *éresztig* *bé* *addig*. *Akkó* *asztán* *váj* *táncutak* *od* *vagy* *valami* *marha-*
ságot, a *másik* *még* *evétté* *onna*. *Ollan* *fát* *izé* *köllött* *odaténnyi* *nekik*. *Még* *miko*
ménték az *esküvürü* *háza*, *akko* *is* *illem* *m*^üö^kábu *szokták* *ténnyi*.

[*Hát* az *itt* az *Örségbe* *szokásba* *vót-e*, *hog*y *reggel* az *új* *menyecskének*
vizet *kellott* *hozni*?]

Igén. Méntég *viz*ⁱér, *akko* *asztán* *kis*ⁱértik a *cigányok*. *Akko* *táncutak*,
fodros, *ollan* *sz*ⁱé^les *szoknya* *szokot* *lénnyi*, *csak* *uty* *küállott* a *csipkis* *alsu* *szok-*
nyák *mindén*, *hujjágottak*, *lékis*ⁱértik a *kutig*. *Még* *vissza*. *Ogy* *ruguták* (*igy!*)
a *kövecset* az *asszonyok*, *mind* a *ném* *tudom* *mi*. A *nyoszol*^o *é* *asszonyok*, *é^kis*ⁱér-
tik a *ményszszont*, *viz*ⁱér.

[*Igen*.]

[*Hát* *farsang* *alkalmával* *nem* *szoktak* *itt* *maskarának* *felötözni*?]

Dähonném. Még ⁱén *is*. *Még* ⁱén *is*.

[*Hát* *hog*y *történnék* *ezek* a *farsangi* *multságok*? *Hog*y *ötöznek* *be*? *Mi-*
nek *ötöznek* *fel*?]

Hát *ugy* *ki* *mi* *akár*. *Léktöbbet* a *lányok* *fijunak*. *Kiészünék*, *tuggya*.
A *fijuk* *még* a *lányruhábo*. *Asztán* *ném* *léhet* *mégösmerⁱni* *ü*ö^ket. *Hát* ⁱén *is*
szoktam, *ugy* *magam* *is*, *m^zr* *nágyon* *teccét*. *Ha* ⁱén *rám* *véttem* *égy* *bugyogut*,
akko *asztán* *valahogyan* az *arcomat* *küföstöttem* *szurokke*, *vagy* *ném* *tudom* *mi*.
Hát *léktöpször* ⁱén *rajtam* *is* *méktörtint* *asz*, *hog*y *é* *v*^üö^tam *boh*^üö^konnyi.

Már v^ot az is, hogy mⁱék kényeret is attak. Akko m^ek katonaruhába kⁱészütem föl, bátyám katona v^ot, hazagyütt, asztán a tizenl^egyi háborukó, tuggya, id v^otak ére ollan izⁱé katonafⁱelik, elm^entem boh^ockonnyi. Hát osztán attak nek^em kényeret is még bort is attak, hoty katona öcsim n^e báncs ám s^emmit s^e, asszony. . . Na hát akkó hushaj^o kédd^en ugy^e szoktak ez^ek a l^eányok főkⁱészünyi, leginy^ek. Hát asztán v^ot ebbü egy nagy boloncság vagy n^av^etis, vagy hát, j^o é^resztik magokat. El^ob mⁱég még jobban, most is szoknak, de el^ob mⁱég jobban, mint most.

(Elmondta: Özv. Avas Kálmánné Dömötör Katalin, 64 éves)

Lejegyezte és közzéteszi: VÉGH JÓZSEF

Bödeháza, Zala m., Hetés. A magnófelvételt V é g h J ó z s e f készítette 1960. nov. 10-én.

— [Régen, mikor a néni eljárt a fosztóba, mit csináltak ott, mivel töltötték az időt?]

— *Sok nuotáve, osztá beszidd^e.*

— [Azzal telt az idő?]

— *Ig^en, avvel telt az üd^o.*

— [És mit dolgoztak?]

— *Fosztottok a tollat.*

— [Milyen tollat?]

— *Tiktollat, elüb n^em vuot mássap tol, min tiktoll, akko mi^eg n^em vuot luttoll, csak tiktoll. Tiktol vuot.*

— [Legények nem mentek el?]

— *D^e, leginy^ek is od vuotak. Od vuotak azok, n^em fosztottak, csak ott éb^eszigttek vel^enk, ^enuotáztgattak.*

— [Áldomást nem tartottak?]

— *Mikor a fosztásnok vi^eg^o lett, i^efi^e lett akkor, fosztásnok vi^eg^o lett, akkor lett a vacsora, osztám m^eg a mullaccs^ag.*

— [Mivel kínálták meg a vendégeket?]

— *Hát akkor mi^ek csak ollan aszad² gyümödzs vuot vaty füöd³ gyümöcsnek mongyák, kalácsot, (hát) kinek vuod bora, akko bort attak, ha n^em vu^ot, akkor m^eg. . .*

— [... a nélkül is megvolt.]

— ... ann^ekün is m^egvuot.

— [Ki hívta meg a vendégeket a lakodalomba?]

— *A ... vendikhi^vunak monták, v^andikhiu. F^oüötözött, bottal m^eg osztán*

² aszalt.

³ főtt gyümölcs.

| virágos kalappal, szállagot tettek a kalaptyáro, az úgy mēnt a házakho, akit mēg akart a gazda híatnyi ugyē, hát oda mēnd bē.

— [Hogyan ment a lakodalom, azt tessék elmondani! Mikor gyűltek össze a vendégek, kinek a házánál?]

— (Hát) a mi házungná, az iędésapáminá, ott.

— [Délelőtt vagy délután?]

— *Ēstē, ěstē, igēn ěstē szoktak összmēnni, ěstē.*

— [Az esküvő mikor vót?]

— *Az diēlután. Mindēnütt. Iszē akkor diēlelőtt, ugy, mondom diēlelőtt vuot, mer (oda) kōllőtt mēnni templomba ugyē ugy, miēg a mise vuot, rēgge, rēggeli misīérē. Nēm ugy, mim mast ugyē, maZS vasárnapot kíválasztonak, iēn hiētkőznap ěsküttem, hiētkőznap.*

— [Reggel elmentek a templomba...]

— *Rēggē elmētünk a templomba, akkor diēlután jōttünk haza.*

— [Rōgtōn hazamentek?]

— *Akkor haza. Nēm mēntēk akkor a kocsmába, akko haza, ēgyenōssen csak haza. Osztá akkor ěstīérē kezdūdōt a vendiksiēg. Ara mēntek össze a vendigēk.*

— [Mit főztek vacsorára?]

— *Hát akko miēk káposztát fūōsztek...*

— [Valami tésztát is?]

— *Osztá tiēsztát fūōsztek, tiēsztalevęst fūōsztek, mętitnēk monták, mętitlęvęst.*

— [Milyen köszöntővel hozták be a levest?]

— *Akkor miēg nēm is köszöntōttek, gazdaasszonyoG vüttig bē, gazdaszszonyoG vüttig bē. Zęlsü tálōt is a gazdaasszom vittę bę. Akko utánno mēgim vuotak ollan forguduknak monták, hogynē, ollanyok hoszták bę, nēm úgy, mim mas má ugyē, hát má ěgisz más qzután, de akkor... akkor miēg a forguduk, vęndikhiju.*

— [Leves után mi volt?]

— *Elsübę levezs vuot, akkor hús ugyē.*

— [Milyen hús?]

— *Mondom, hoty tikhuzs vuot. Tikhuzs vuot. Akko utánno ugyē riētēs, riētēs. Hát miēg nēm is, nēm is ugy vuot a tálulás sē, mim mast. ěgisz máskib mēnt, ugyē (olyan) sūteminyōk nēm vuotak, mim mast. Ugyē mast csak sūteminybü áll, de akko csak naty kęlácsoG vuotak az asztaalon. Riētēs, fánk, igy monták fánk, osztá naty kűōtkalácsok,⁴ kuglihuppok, kuglihuppok... (nevet), hát az a nęvük. Így, igy vuot. Bor vuot ugyē, akko csak mullattak.*

— [Mikor volt a menyasszonytánc?]

— *Akko miēg as sē vuot, as sē vuot. Akkor beütettek este az aszta melli,*

⁴ kelt kalácsok.

miko má bekisiérték (immár?) ollan | nyuoc uora tájám bekisiérték, akkor aszt a mēnyasszont onna az asztatu, mēg a vüölegint nēm engéttik kü addik sohasē, miēg éfiē nēm lētt. Akkor osztán fökiértē a nász, akkor kümēhettek, akko . . . miēg el izs vitték, hát itt a faluba v^otunk, hát kocsin nēm vitték, gyalog mēntem én. Akkor iēfiē emullott, akko hāzqmēntiünk, akkor oda a másik házhoz. Ákko vuot ēk koszorus l'am mēg ēgy (vőfély), ēn násznaGY, nászasszony, ecs csak igy, igy mēnt akkor. . .

— [A vőlegényes háznál folytatódott a lakodalom?]

— Akkor ott, od vuot. De it még mindlunk is maradt, ugyē akkor mēg másik estiG. Masz szērdān este kezdūdött a miēnk, valamiko szombaton este v'égzūdött ott a vüöleginyös házán. Sokárig, sokárik tartott, sokárik tartott.

— [Közbe a vendégek nem feküdtek le?]

— Lefekűttek, má lefekűttek. . . ugyē 'éfiél után kiēt-három uora közbe má lefekűttek, hát három uora táj . . . hā mā lefekűttek. Akko mēg másik rēggē jöttek öszsē. Hát akko miēg igy vuot, hát nēm ugy. . . , egisz más, iszē sokszo eēknek a gyerököknek mondom, hogy mast hogyam van, mēg elūp hogyam vuot, hát ugyē asz nēm lehet m'ék hasollitanyi sē.

— [Milyen ruhába öltözött a menyasszony?]

— Iēnnēkōm pirosz szoknyám vuot, piros riēklim akkor.

— [Fátyol nem volt?]

— Ēē, koszoru, koszoru vuot. Koszoru vuot. Iēnnēkōm pirosz szoknyám vuot, piros riēklim, ^{osz}tán naty fejiēr kendü alatta, hogy lēiērt egisz lēig. Hiszēn (. . . ?) tuggya, ugyē ezök nēm tuggyák. A r'ēkli alatt | koszoru, a fejemēm vuot. Kötiny vuot, ollak kisz szük kötiny, nēm is olla kötiny, mim mas millenyög vannak. Kisz szük, ēty szí⁵ kötiny. Hát ollany nyomoruságos, elūb niēzzē csak ugy vuot. Ugy vuot. Nēm vuot akkor esküdüruha. Hát esküdüruha v^ot, mer akko v^ot elüszō rajtam, dē hoty pirozs v^ot. Pirozs vuot. Kōszoru mēG, az. . . koszoru szijēpek vuotak. Azok (olyan) fátyolforma kiZs virāgogbu állottak, (kosztümök?) is mind ollanyok vuotak.

— [Ki varrta ezeket a ruhákat?]

— Maguk kezzē, kezzē. Itt a faluba v^ot ēggy | mēnyecske, a riēklimet az varta k'ēzze, mēg a szoknyámot mēg magung vartok, kötinyüket, Hát í. . . IGY (olyan) szöginyössen. Hát elūb, mind⁶ a szēgin kuodisok, csak uty | vuot a niēp. IGY, IGY, igy mullott.

— [Milyen ajándékot adtak lakodalomkor?]

— Törüközüket. Törüközüket attak a nāsznagynak. Kiēt nāsznagy vuot, annak attak mindēiknek ēty törüközüt, osztā gazdasszonyoknak, forguduknak, valami kilenc törüközü köllött.

— [Kí volt a forgodu?]

⁵ szél.

⁶ mint.

— *Hát a gazdasszony utám vuotak (olyan) küsegitük, azokat hiták forgudungk. Sztá azok mint kaptak egygy-ety törüközüt. Sztá vött a vüölegin kiésöket. Ahányom vuotak a konyhán, aoknak a gazdasszonyoknak, aok mindön szálánok kiészD vött. Mindön szálánok kiést, mök törüközüt attak. Mök hová vittik a mënyasszont, ot mëg vüotak hozzátartozuoji, ugyë tegzsviërok, aptya, annya, azoknak is mindö szálánok egygy-egy üngöt. Hát akko ümögnek monták, hát ugy mondom... akko ümögnek monták, hát üngöt, mindön szálánok egygy-egy üngöt köllöd vënyi.*

— [A kenderrel milyen munka vót, azt tessék elmesélni.]

— *Vetötték sokat, ugy a magot evetöttik, akko küket, akko miko má ollam vuot, hogy lëbugárták, lëbugaszták, akkor vizbe tettök, ot má kiásztattok, akko mëkszárqdot, mëktörtök, akko mëg lë is husztok a harmatra. Ety huonapig a harmatom vuot, akkor miék csak uty tiluhattok. Akko mëg vuot ollan | hël,⁷ asz mëg kendörszárqsztnak hiták, oda összehorták, leginyök, ványok odamëntünk, mënyecskik, ot tiltunk,⁸ vaktunk, hát a leginyök mëk csak ott... mind⁹ a leginyök szoknak...*

— [Azok csak szórákoztak. A munkát mindig a nők végezték.]

— ...szuorakosztak, a munkát azog viëgesztik, a nüök.

(Elmondta: Hajdú Farkasné Pinterics Örzse, 79 éves)

Becsvölgye, Pajzsszeg, Zala m. Göcsej. A magnófelvételt V é g h J ó z s e f készítette 1963. febr. 28-án.

— [Hogyan szedték régen a kukoricát?]

— *Riëgënn a kukoricát lëtörtetük sássostul, és ity törtënt mëg, de mostam mëk hát jobban kifosztogatták.*

— [Este aztán kik fosztották ki?]

— *Lëszëttük csövestü, 'és akkor estë hitunk kukoricafosztókat.*

— [Szomszédokat?]

— *Igën. Összëgyüttëk egy jó csomóva, 'és akkor kifosztottuk a kukoricát. Nagy nótaszók vuotak, mëgvëndiëgüöliës. Hát riëgën it törtiënt.*

— [Mivel vendégelték meg?]

— *Mëgvëndiëgötiëk borra, akor tiësztvó vagy dijóót törtëk, gesztënyiët füösztünk egy-ëj juo faziëg gesztënyiët. Igy vuot, igën, a kukoricafosztás, el nótásztok¹⁰ a fiatalok, e borozgattak.¹⁰ Vuotak juo mustok má ekkor. It törtiënt mëg riëgën, mostánba mëk kifosszák a (szárán). It törtiënyik.*

— [A tollfosztás hogyan történt?]

⁷ hely.

⁸ tiltottunk.

⁹ mint.

¹⁰ Az igekötőt külön ejti. Hangsúlyos az igei tömörféma első szótagja.

— *R'égën?*
— [Igen. Hogyan hívták össze a szomszédokat?]
— *R'égënn | mëgvãkták a tollat, mëgmëtiëtiëk oll^uóva. Tiëre¹¹ most mëk hát összehitunk ëgy juo cõsmuot, huszonöt-harmic tolfosztuot, iës mas mëg mëkfosszok. Iës utánna ë kis táncmullaccság, ë kis ivászãt, ë kis ëvëeszë. Hát mas it törtiënyik mëg, a fiatalság | így mullãtoznãk el.*

— [Hogyan jártak itt fonóba?]
— *Ëlmëntëk, öt-hat asszon összemënt, 'és k'ërëm, v^uót ëgy rokkapãco, mëg ëggy | foklát iëgettëk riëgënn, mer így vilãgittãs nëmigëm vuot. (Aztán) 'ëfiëlig is el fonyogattunk.¹² R'égënn it tört'ënt mëg a fonyãs. De kiës^uõbben hát má fej-lëtt a niëp, ãkkor má csak külön az asszonyok magok fonyogattak.*

— [A régi időkbe, Luca napján volt-e kotyolás?]
— *Vuot igën.*
— [Azt tessék elmondani!]
— *V^uót. Luca szieket csinãtãk.*
— [Azt hogyan csinãlták? A néni mit hallott erról?]
— *Ësz tudom. Nãlung vuot ëty Szabuo Jãnos bãcsi, 'és csinãto a Luca szieket má ëlõttõ huonãpogba. Mindën nap ëk kicsit, hõgy Luca nãptyãro kiëszi-lõm mëg. 'és Luca nãptyãro mëkkiësziõt, akkor asz monta, mas kütëszã a kërëszttutra. Ez it törtiënt mëk kiërëm.*

— [Miből csinãltak Luca széket, fábul?]
— *Fãbul. Illën kis l'édz ãrãrbogbu. Igën.*
— [A néni ezt látta is?]
— *Lãttom, igën. Kivitte oda — merre Kustãnszëgbe elmëniünk — oda a kërëszttutra, asz monta, kütëszã oda.*

— [Miért tette ki?]
— *Asz monta, hõgy az edugot pãnzëk ekkor lobbannak fõl. Arra ^uõ küül, 'és onna mëglãtãya, amikor fõllobbannak. Ëgy nagyon õreg bãcsi vuot.*

— [Aztán meglãtã-e a kincseket?]
— *Asz monta, hõgy mëg.*
— [Hát Luca napján a gyerekek vittek-e szómát?]
— *Vüttëk igëm, mëk forgãcsot.*
— [Ez hogy volt?]

— *Ëlmëntëk ëgymãs kazal ... szalmakazallãho a gyerekek korãr rëggel, 'és ëlkesztëk ity kotyorãsznyi, 'és vüttiëk a csutak szalmãt mëg a forgãcsot. (Ellopták?) hõty hát az ^uõ tyuktyok (!) tõbbet tojjik.*

— [A mondókára nem emlékszik a néni.]
— *Dë igënn.*
— [Na mondja csak!]
— *Hát... montak... Luca, Luca kity-kotty, hát így.*

¹¹ télre.

¹² L. 10. jegyzet.

- [Na mondja csak!]
- *Hajna lész, keték lánya szajha lëssz. Akkor... hát ilenyëket... igaz vuot. Akkora cicijë légyën, mind¹³ a bugyigáskors^ó, annyi piënzü légyëm, mind¹³ az ¹égënn a csillag. Mer ilenyëket montak. Èrë emlékszëk, gyërëkkoromba.*
- [És adtak-e valamilyen ajándékot a kotyolóknak?]
- *Attak. Attak neki... emlékszëk rá, nálunk is mëkkináták ^üöket pälínkávo vagy ënnivalóval, tiësztáva, hát ity szokták nálunk riëgënn.*
- [Hát a korbácsolás hogy történt...]
- *Hát e is...*
- [aprószentekkor?]
- *apr^ószentëkkor, hát ez is így mënt, mëkkorbácsúták a lányokat a fiatalëmbërek, hogy mos füzëssëm mëg, amiër mëkkorbácsúták. (Hát ez) it törtiënt.*
- [Mit mondtak a korbácsolók?]
- *Mit? Más nëm montak csak mëg... asz^ongyák, tuggyok-ë, hogy apruoszentëg van, ¹és mëkkorbács^óoták, akkor osztán, hof füzëssünk mëg nekik.*
- [Hát húshagyó kedden mi volt a szokás?]
- *Hát akkor rönkhuzás v^ót, hoty ha...*
- [Na, hogy volt a rönkhúzás?]
- *Hát aki nëm mënt fiërho vagy nëm nüösüöt mëg, ezek összeátok, ¹és huzatták a rönköt.*
- [Igen, tehát amelyik esztendőben nem volt a farsangban lakodalom...]
- *Igën, lakodalom... amëllik faluba... akkor rönkhuzás vuot.*
- [Na, hogy volt ez, tessék elmondani!]
- *Èz is ugy vuot, hogy összeátok a fiatalëmbërek mëg ollan lányfiëliëk, hát mullaccságot tartottak hushagyuo keddën, emë... ennek az alaptyáro, ¹és huzatták a rönköt. Rönkhuzás.*
- [Menyasszonynak nem öltöztek fel vagy vőlegénynek?]
- *De igën, ity hushagyuo keddën föl^üötösztek, föl^üötösztek.*
- [Hát más maskarának is fölöltöztek?]
- *Igënn. Asz jobban illen fiatal gyërküöciëk, lányok szokták. Fölüötösztek.*
- [Hát húsvétkor mi volt a szokás?]
- *Hát akkor mëg locsuotak.*
- [Locsoltak?]
- *Igën.*
- [És a locsolók mit kaptak ajándékba?]
- *Hát mëkkináták ^üöket, más¹⁴ nëm kaptak. Italla, ¹és mëntek to...*
- [Tojást nem adtak...?]
- *Nëm,¹⁵ nëm. Hát it nëm vuot az a divat nálunk, csak... hát locsuotak, és osztá mëkkináták italla, osztám mëntek továb^BB. Nálunk ez vuot a szokás.*

¹³ mint.

¹⁴ mást.

¹⁵ Az emfázis miatt hosszú a zárt *ë*.

- [Hát járt-e ki a néni aratni fiatal korában?]
- *Igën.*
- [Hogyan készülődött hozzá a gazda az aratáshoz?]
- *Hát kiërëm uty kiészülöödöt hozzá, elkezdett | bocskort füznyi aratás előtt. Kaszáját kiészitettë, aratuovillát tèt föl, 'és osztán elmëntek aratnyi.*
- [Kora reggel?]
- *Igën. Kora rëggel.*
- [A harmat nem zavarta a munkát?]
- *Nëm.¹⁶ Arra má elvészett a harmat, amire odaiërkësztünk.*
- [Ki kaszált?]
- *Az iëdësapám.*
- [Az emberek kaszáltak...]
- *Igën. Embërek kaszátok, 'ëdësanyám markot szëdëtt, 'én kötösztem, a másík sorba mëk kötelet vejëtt 'ëdësanyám, (én meg akkor) szëttem a markot. Igy arattunk. Mëg a többi családok is kiërëm, hát így vuot.*
- [Mibe kötötték a markot?]
- *A gabnábu csinyátunk k'ërëm kötelet.*
- [Amit összekötötték, annak mi volt a neve?]
- *(Hát) ëty kiëvë.*
- [A kévéket mibe rakták?]
- *A kep'ëbe.*
- [Meddig maradt kepébe a búza?]
- *(Egy) pár h'ëtiG. Amikor viëgë vuot a zabarátásnok, árpánok, mindënfilë arátásnok, akkor elkesztik kepiët hordanyi. Kazalba raknyi a gabnát.*
- [A kepeből hova hordták össze a gabonát?]
- *Hazavü... hortuk az udvarba, és kazalba raktuk. Akinek nëm vuot pajtája, ak kazalba rakta. Akinek pajtája v'ót, az berakuodott a pajtábo.*
- [Azután mi történt?]
- *'és asztán jött a giëp, akkor elcsiëp'ötünk. (Ez) ity törtiënt.*
- [Arra emlékszik-e a néni, hogy még kézzel is csépeltek?]
- *Emlíkszëk. Nálung vuot ëGY | hát ity kiëzzel cs'ëp'ötek, mëg vuot ëty kiëszhajtuo giëp. Arra is eml'ëkszëk. Mëg vuot ëgy luohuzuogiëp is. Kiët luohuszta. 'és mind¹⁷ ëgy baktërrosta, ollan ëty kizs giëv vuot, asz mëg ëggy embër ëtedgettë, hát osztán akkor uty köllöt ki szierostáznyi.¹⁸ Ere eml'íkszëk, vaj¹⁹ ollan giëp izs vuot, amit hát uty kiëzze hajtottak az embërek. Arra is kiërëm eml'íkszëk, amikor az asszonyok sarluove mógok arattak.*
- [A néni még látott ilyet?]
- *Láttom igën. Láttom.*

¹⁶ L. 15. jegyzet.

¹⁷ mint.

¹⁸ szélrosta, szelelórostával kitisztítani.

¹⁹ vagy.

— [Sarlóval arattak?]

— *Sarlóva arattak. Avvā mēkfokta a gabnát, avva a saruove, mēg elvákto. Esz²⁰ láttom.*

— [Nágyon lassan ment.]

— *Lássam²¹ mēnt igēn. Miēg aszt is láttom, hoh ha... az asszony tiērdēm mēnt, mer má — aszongya — a dērēka nágyon elfárodott, (és?) saruove arattott.*

— [A férfiak is arattak sarlóval?]

— *Fiērfiak nēm²² csak niēnik. V^uót o'an, ki özvegyasszon (volt), vagy a fiērjē evuot munkáro, 'és osztá saruove lēaratta. Nēm sog gabnájo vuot, 'és saruove lēaratta a gabnát.*

(Elmondta: Bán Jánosné Pais Rozália, 67 éves)

Andrásfa, Vas m. A magnófelvételt **V é g h J ó z s e f** készítette 1963. márc. 1-én.

— [Húshagyókedden, farsangkor mi volt a szokás?]

— *Farsangkor? Hát ugyē... husaj^uókeddēt mēktartották.*

— [Hogyan ünnepelték meg?]

— *Hát ēre mifeliēnk annyira nēm szokták ugyē innepūnyi, hát ugyē estē (azért) összō szoktak mēnnyi. Ugyē °sztá akkor kináták fánkke, bort ittak. E vuot a husajuokēdd.*

— [Maskarának nem öltöztek fel?]

— *Nēmigēn szoktok. Ugyē korábban főüötösztek, de mas má ugyē nēm, hát má elhatták, ugyē. Mas mā nēm szoktak ugy.*

— [Hát ezen a vidéken volt-e az, hogy rönköt húztak, ha nem volt esküvő a farsangban? Rönkhúzás volt-e maguknál?]

— *Asz hāt nēm tudom, hom minálunk lēd vuona.*

— [Húsvétkor mi volt a szokás?]

— *Huzsviētkor?*

— [Igen. Jártak e locsolni, fiatal gyerekek?]

— *Ó, de (mennyire) szoktak. Kölhivē szokták ēgymást lēlocsuonyi.*

— [Hát festettek-e tojást?]

— *Aszt isz szoktak, pirostojást fōstöttēk. Fōstöttēk pirostojást.*

— [Hát májusifát szoktak-e állítani?]

— *Szoktak, szoktak. Mink is áltottunk²³ sok heliē. S²ⁿtn szoktung bort kapnyi, ha ollan heliē álitottunk mājusifát.*

²⁰ ezt.

²¹ Az első szótagban emfázis miatt hosszú az *a*.

²² L. 15. jegyzet.

²³ Elharapja a szót, az *i* kimarad.

— [Hogy volt az a májusifa állítás?]

— *Hát ugyë el szoktunk mënnyi az erdüöre, asztá akkor hová akartung vünnyi, odá kapuba lëástok a májusifát, sztá akkor othattok. Kor asztán'ék mikor má ejött az üdejë, "kor kü szoktok vënnyi, akkor osztá azië lett a má'usifa, ahová lëálitottok. Kor mëg'én szoktak annyi bort, mikor kü szoktok vënnyi a májusifát. (Hosszabb szünet.)*

— [Beszélhetünk a lakodalomról?]

— *Hát ugyë előbb el szokták künni egy | aki mëkkiértë a lánt. A lány akkor ugyë. . . mëkkiértë az az embër a lánt, akkor asztá ugyë az a. . . aki mëk szokta kiënni a lánt, avve akkor elmënt a v'öleg'ény a lányho. Ugyë akkor osztá mëkkiért'ék a lánt.*

— [És ha beleegyeztek a szülei. . .]

— *Hát ugyë ha beleëggyesztek, ugyë akkor ha beleëggyesztek a szülei, akkor ugyë mëgvuot az él. . . k'észfogu.*

— [Készfögóra egy kis vendégséget is rendeztek. . .]

— *Hát asz szokot lënni, ë kis vend'ëksíg, ugyë akkor, mikor a k'észfogu mëgvuot. Ugyë kiët nássze e szoktak mënni, "kor asztá ugyë v'ót ëk kis ënnyivaluo, innyaváluo.*

— [Valami ajándékot szoktak-e venni a kézfogó alkalmával? A v'ölegény milyen ajándékot vett régen a menyasszonynak?]

— *Há' nëm szokot nekijë vënni, ugyë piënsz szokot neki annyi, piënszt.*

— [Hogyan készülödték a lakodalomra?]

— *Hát ugyë akkor, mikor három hiët etellëit, ugyë akkor asztán'ék hozzá-k'észtek a lakodalomho. Ugyë asztá a papná mëgësküttek.*

— [A vendéglátó háznál készülödték. . .]

— *Hát k'észütëk a lakodalomho, ugyë sü. . . sütöttëk, f'üsztek, ugyë diszn'ót szoktaG vágnyi, boryut szoktaG vágnyi, majorságokat.²⁴*

— [A vendégek szoktak vinni valamit?]

— *Szoktak. Hát ugyë, akit mëkhitak a hászho, azok mind'ék szoktaG vünnyi. Tyukot (!) szoktaG vünnyi, tojást, vaját, illesf'él'ët mind'ék szoktak vünnyi.*

— [Ha a templomból hazajött a fiatal pár, akkor hova mentek?]

— *Akkor emëntëk a kocsmábo. Ugyë akkor od v'ótak kilenc-tiz "órájiG, "kor asztá ugyë mikor mē ott | mëgv'ótak tiz "órájiG, "kor osztá elmëntëk a lakodalmas hászho. Kor osztá hozzák'észtek ugyë a vacsoráho.*

— [Mi volt a vacsora?]

— *Hát ugyë vót leves, paprikász szokot lënni, "ókor²⁵ korábban káosztát isz szoktak füöznyi. Huzs vuot, pörküött, kúrántott, sütemiën. (Hosszabb szünet.)*

²⁴ baromfit.

²⁵ olykor.

— [Reggel mit szokott csinálni?]

— *Hát ugye rögge kü... rögge kü szoktam mënnyi az állatokho, ugye, küpucutam az elejüket, attam neik ënnyival²⁶ót, kor hozzáfoktam a ganajh-nyásho. Kühántok qlullok a ganajt, ^{ak}kor asztán kü szoktam puc^uónyi az istáluot, ^{ak}ko nekiátom marhákot pucuonyi.*

— [Utána mi következett?]

— *Mikor a marhákot mēkpu^uótok, ugye (asztán) közbe étettünk még itat-tunk is.*

— [Utána mit csináltak? Bejöttek...]

— *Begyüttünk rēggeliznyi, mikor ev'ēgesztünk az istálóban.*

— [Mikor kellett legközelebb bajlódni az állatokkal? Délután?]

— *Āst āfāliē. Āst āfāliē, mēgiēn akkor bemēntünk az istáluba, ugye küpucutok az elejüket, áttunk neik ënnyi, az qlokqt²⁶ küpucutok, szalmád vüttünk alaj-jok, itattunk. ^{Sz}tá mikor ev'ēgesztünk, akkor othattok az ál^otokat, akkor begyüttünk mēgⁱén a | konyhában.*

— [A ganajt mikor szokták kivinni a földekre?]

— *Miháncs lehetett. Ugye, mast is kühortam szányon a ganajt. Ugye ha pedig ollan üd^uó vuot, nēm mēhett, akkor még tavassze szoktok kühordanyi a trágyát, füödre.*

— [És mikor terítik el?]

— *Miháncs lehet a mezzüön, ēccēre ēteritti, ^{Sz}tán szántyok qlajja.*

— [A vetés hogyan történik?]

— *Hát a vet'és ugye... , tavaszi vetiēs?*

— [Igen.]

— *Hát tavassza ugye miháncs lehetett a füödre rámënnyi ugye, ha üössze mēk tuttok szántonyi a füödēt, akkor tavassze boronátok még vetētték. Ha pejg²⁷ nēm tuttok üössze mēkszántonyi, akko mēk tavassze mēkszántottok, osztá akkor vetētték.*

(Elmondta: Biró István, 57 éves)

Zalacsány, Zala m. A magnófelvételt **B a l o g h L a j o s** készítette 1960. nov. 16-án.

— (Apámnak) vót ollan csucsoshāluoja. El szoktam lopni (!), de eziēr iēngēmēt mēk szokoD vārnyi. No (kérem) mikor ēGGY | naty pontyot foktam a Zalán, nēm is messze ā kertalláho, hát hazajött apám. Anyám tisztogatta aszt a naty pontyot. Hát — asz^ongya — ki vuot el hqlásznyi? Asz^ongya, a Jancsi. A Jancsi?²⁸ Asz^ongya, nēm bir ekkora hallā. Dēhogynēm, hazáik huszta —

²⁶ aljukat; a marhák lába alatt az istállót, ahova trágyáznak.

²⁷ pedig.

²⁸ Erősen nyújtott, hangsúlyos, dallamos az utolsó szótag.

aszongya. Az gnyq isteniét annak a gyereknek — aszongya —, iszèn | magamnak öliég — aszongya — a Zalábu illen eh hqlqt kihuznyi, nèm az a gyerek. Aszongya, pajtásoival mőkfokták, hát asz°ngya hárman huszták ki. Rièti Ferkuo — asz nèm is felejtenièm el sohq —, a Rièti Ferkuo, akkor asztán a Muoric Imre még ièn. Hármon kihusztuk. Csodálkosztak ám eèk a szomszédok, huyg èjj a Rác Jancsi millen èty pontyot fogott. Az vót legalábbis h'èt-nyolc (!) kilós. Erré a nyóc kiló és hièt között állott. Hú annya — aszongya — esz kár vuot ám mők-tisztoggtnyi — asz°ngya —, iszè ezièr kapoD vuona legalább zembèr gyerekè mast — asz°ngya — kièt-három forintot, akkor üdüöbe. Pedig az naty piènz vót ám, hārom forint. Na jó kièrèm, nèm vārt még az ièn apām többet. Mer aze^löt, mikor evüttem a hāluot, nèm foktam, akkor mégvert. Ákkor nèm vert még. Már akkor aszongya, jó vam, mas má látom, birz velè — asz°ngya —, mas má èvüheti a hāluot, maj kötök ièn eh helèt māsikat, hotyha kiszakqsszāk is. Nā j°óvan, hát osztá szègièn apām elüövètt ièngèm oskolázást, m°ere foktuk, mël-lik bokornā. Mondom neki, a birka usztqtuo mellett, nekitenyètem²⁹ ièn föllü magamt a Zalábo. Mer a — aszongya — allu nè is mènny, mer a hal, ha ugrik, akkor az mindèggyik főnek sièt. Há asztá enniël fogva emèntünk hālásznyi. Pajtásoim csak èggy-è kis compuot foktak, èggy-èk keszegèt, ièm még māsodik izbe is, amikor elmèntünk, mègièn èn naty csukāt foktam. Legalábbis három kiluoZS vuot az a csuka. Aszongya, tuttam, ha föllü mènsz gyerek, mikor má hazavüttem a hqlqt. Mer ha èty pontyot foktam, juo karossqt, vaty pièldāul èty csukāt, azonnal vüttem ám hāzq. Hā, mer vót a tulsuo fièlèn ègy berèkpāsztor. Nèm szoktāk mondanyi mièg akkor ārdüösnek, csak berèkpāsztornak montāk. Mer fāt mink annyit hosztung gyerekèk, ötèm vótunk testfièrèk, istenit, nincsen ollah hāz mastan, hogy annyi fa lègyèn èggy udvqrba, mim minālung vuot. Pedig szekièrfogat nèm mènt èty sè ièrte. Kèrèm, ha mink elmèntünk ègy nap hármon, üdüössep fijuk fāt termèlnyi, nè aggy isten, vót mindālunk mā qlqn három szekièr fa az udvqrba, amille köllött. Hāt sokszoronk'ém montāk á, hát hunnaj fājyr. Hunnajd, a berègbü még az erdüörü.

(Elmondta: Rác János, 86 éves)

Lejegyezte és közzéteszi: BALOGH LAJOS

²⁹ nekitenyereltem.

TARTALOM

Cikkek

<i>Lőrincze Lajos</i> : Földrajzi neveink élete	3
<i>Sebestyén Árpád</i> : Újabb eredmények és feladatok földrajzinév-kutatásunkban	29
<i>Rot, M. Alekszandr</i> : A magyar—ukrán nyelvi kölcsönhatás a kárpátukrajnai magyar nyelvjárásokban	57
<i>Horbatsch, Olexa</i> : Ungarische Pflanzennamen in einem handschriftlichen Herbarium der Erlanger Universitätsbibliothek	71
<i>Rombangyejeva, J. Ivanovna</i> : Néhány vogul helynév etimológiája	85
<i>Balogh Éva—Takács Ibolya—Kálmán Béla</i> : Debreceni keresztnévek a XVIII—XX. században	91

Ismertetések, bírálatok

Kálmán Béla: Nyelvjárásaink. Ism. <i>Papp László</i>	105
Várkonyi Imre: A Somogy megyei ő-ző nyelvjárás. Ism. <i>Kálmán Béla</i>	108
Egriné Abaffy Erzsébet: Sopron megye nyelve a XVI. században. Ism. <i>Jakab László</i>	110
Szovjet helynévtudományi művekről. Ism. <i>S. Varjú Anna</i>	113
Anton Habovštiak: Oravské nárečia. Ism. <i>Kovács István</i>	122
Sven Benson: Südschwedischer Sprachatlas 1. Ism. <i>Sebestyén Árpád</i>	127
Terho Itkonen: Proto-finnic Final Consonants. Ism. <i>Keresztes László</i>	129

Nyelvjárási adatok

<i>Papp József</i> : Tiszacsege földrajzi nevei	135
<i>Csák—Gálffy</i> : Adalékok a mérai ruházat műszókincséhez (3)	144
<i>Máté József</i> : Tájszavak Heves községből (2).	152
<i>Penavin Olga</i> : Kórógyi szójegyzék (1).	156
<i>Balogh László</i> : Szamosszegi szójegyzék (1)	161
<i>Végh—Balogh</i> : Nyelvjárási szövegek II. Délnyugat—Dunántúl	173

Résumés

<i>L. Lőrincze</i> : Das Leben unserer geographischen Namen	26
<i>Á. Sebestyén</i> : Neue Ergebnisse und Aufgaben der Erforschung der geographischen Namen in Ungarn	55
<i>M. A. Pom</i> : Венгерско-украинские языковые контакты в Закарпатье	68
<i>O. Horbatsch</i> : Magyar növénynevek az erlangeni egyetem egyik kézirat os herbariumában	84
<i>E. И. Ромбанцева</i> : Некоторые этимологии мансийских топонимов	90
<i>E. Balogh—I. Takács—B. Kálmán</i> : Noms de baptême à Debrecen depuis le XVIII ^e siècle	104

1967. február 12.

2285

1. A kézirat megnevezése: ...
2. A szerző neve: ...
3. A kiadásért felelős: ...
4. A felelős szerkesztő: ...
5. A műszaki és technikai szerkesztő: ...

1967. február 12.

6. A kézirat megnevezése: ...
7. A szerző neve: ...
8. A kiadásért felelős: ...
9. A felelős szerkesztő: ...
10. A műszaki és technikai szerkesztő: ...

1967. február 12.

11. A kézirat megnevezése: ...
12. A szerző neve: ...
13. A kiadásért felelős: ...
14. A felelős szerkesztő: ...
15. A műszaki és technikai szerkesztő: ...

Kossuth Lajos Tudományegyetem
A kiadásért felelős: Bognár Rezső
Felelős szerkesztő: Kálmán Béla

Műszaki és technikai szerkesztő: Sebestyén Árpád

A kézirat nyomdába érkezett: 1967. február hó. Megjelent: 1967. december hó. Készült monó szedéssel, íves magasnyomással, az MSZ 5691—50 és az MSZ 5602—55 szabvány szerint. Példányszám: 700. Terjedelem 12 (B/5) 67.411.1 Alföldi Nyomda, Debrecen

5953 - 1982